

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Musica Aeterna

Lauri Väinmaa ^{KLAVER}

Kavas

Beethoven, Sisask

1.05.2025 — 19.00

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia suur saal

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Kuus bagatelli *op. 126* (1824)

nr 1 G-duur *Andante con moto*

nr 2 g-moll *Allegro*

nr 3 Es-duur *Andante*

nr 4 h-moll *Presto*

nr 5 G-duur *Quasi allegretto*

nr 6 Es-duur *Presto – Andante amabile e con moto – Tempo I*

Urmas Sisask (1960–2022)

„Tähistaeva tsükkel” nr 5 „Põhjapolaartaevas” *op. 160* (2018)

nr 21 „Luik – Tühjus”

nr 22 „Põhjakroon – Täius”

Vaheaeg

Ludwig van Beethoven

Sonaat nr 29 B-duur *op. 106* „Hammerklavier” (1818)

Allegro

Scherzo: Assai vivace

Adagio sostenuto

Largo. Allegro risoluto – Fuga

Lauri Väinmaa (klaver)

Ludwig van Beethoven kogus esmalt tuntust pianistina ning oma pillile kirjutas ta muusikat kogu heliloojakarjääri vältel. Kesksel kohal on tema klaveriteoste seas kahtlemata 32 sonaati (alates teisest oopusest kuni 111. oopuseni), mis peegeldavad kõige ilmekamalt autori loominguulist arenguteed. Sonaatide kõrval lõi ta klaverile variatsioone, rondosid, prelüüde ja muid miniatuure. Beethoveni klaveriloomingust leiab ka 24 pala, millele ta andis nimetuse *Kleinigkeiten* („väiksed asjad“) või bagatellid. Need ilmusid trükis kolme oopusenumbriga: „Seitse bagatelli“ *op.* 33 (1803), „Üksteist bagatelli“ *op.* 119 (1823) ja „**Kuus bagatelli**“ *op.* 126 (1825).

Helilooja viimasteks klaveripaladeks jäänud „Kuus bagatelli“ *op.* 126, mis valmisid 1824. aasta mais vahetult pärast 9. sümfoonia esiettekannet, näitavad, et lisaks monumentaalsetele suurvormidele valdas Beethoven meisterlikult ka väikevorme. Pakkudes palu sama aasta novembris oma kirjastajale Schottile, kirjeldas autor neid kui „ilmselt parimaid omalaadseid, mis ma olen kirjutanud“. Erinevalt tema varasematest bagatellikogumikest on *op.* 126 üles ehitatud ühtse tsükliks, milles vahelduvad introspektiivsed ja dramaatilised meeleolud. Ka on palad järjestatud kindla helistikeplaani järgi, mille kohaselt on alates teisest bagatellist iga järgnev kirjutatud tertsi võrra madalamas helistikus.

„Kuus bagatelli“ *op.* 126 kannavad pühendust helilooja vennale Johann van Beethovenile.

Evelin Kõrvits

Urmas Sisask juhib oma loominguaga kuulaja kosmilisse maailma. Tema ulatuslikumad astronoomia-ainelised teosed kuuluvad klaverimuusika valdkonda, nende seas aastatel 1980–2018 valminud viis „Tähistaeva tsükli“: „Põhjataevas“ *op.* 10, „Lõunataevas“ *op.* 52, „Eesti rahvataevas“ (kahele klaverile) *op.* 94, „Ekvatoriaaltaevas“ *op.* 155 ja „Põhjapolaartaevas“ *op.* 160. Tsükkel, mida autor on nimetanud oma

elutööks, annab oma 119 osaga muusikalise vaste kõigile tähtkujudele. Tänaasel kontserdil tulevad ettekandele viimase tsükliosa kaks viimast tähtkuju, „**Luik**” ja „**Põhjakroon**”. „Põhjaapolaartaeva” tsükkel tervikuna kõlas esiettekandes 9. oktoobril 2018 Estonia kontserdisaalis festivalil KLAVER Lauri Väinmaa esituses.

Luige tähtkuju paikneb Linnutee hargnemise kohas. Loodusrahvaste uskumuste kohaselt rändavad inimeste hinged sealtkaudu luige seljas teispooldusse. Palas „Luik – Tühjus” võib kuulda kosmilisi plahvatusi kõrvutatuna inimhinge üksilduse ja väiksusega. „Põhjakroon – Täius” on kogu „Tähistaeva tsükli” kokkuvõte. Pala jooksul meenutatakse tähtkujude teemasid tsükli eelnevatest osadest. Pala algab ja lõpeb Universumi teemaga, mis on kui hümn tähistaeva ilule ja majesteetlikkusele.

Lauri Väinmaa

Ludwig van Beethoveni klaveriloomingu kõrgpunktiks loetakse tema **sonaati nr 29 B-duur op. 106 („Hammerklavier”)** aastatest 1817–1818. Ainuüksi oma ulatuse, ent veelgi enam mõttetiheduse ja tehniliste nõudmistega esitab teos pianistile suurema väljakutse kui ükski teine Beethoveni 32 klaverisonaadist, testides interpreedi võimeid iga aspekti pealt ning olles parajaks proovikiviks ka kuulajale. Selle kompositsiooniga loob Beethoven pretsedendi sooloklaveriteose kestvuse osas (kui jälgida helilooja etteantud temponäitu, siis vältab teose esitus ühtekokku 37 minutit, tavaliselt siiski umbes 45 minutit). Juba ainult sonaadi aeglane osa kestab sama kaua kui mõni terve sonaat Beethoveni varasemast loominguajast.

Oopuse alapealkiri „Hammerklavier” tähendab, et see oli mõeldud esitamiseks just haamerklaverile, mitte aga klavessiinile kui tolle aja esituspraktikas käibelolevale alternatiivile. Helilooja ise on kirjeldanud seda kui „sonaati, mida mängitakse alles 50 aastat hiljem” – see osutus üsna täpseks ennustuseks, sest enne 19. sajandi viimast aastakümnet

julgesid peale Ferenc Liszti, Clara Schumanni ja Hans von Bülowi selle käsile võtta vaid vähesed klaverimängijad.

Oma struktuurilt on sonaat nr 29 neljaosaline ning ebatüüpiliselt on siin vahetanud kohad skertso ja aeglane osa (*Adagio*). Viimati nimetatut võib lugeda teose tähtsaimaks osaks, mille kohta helilooja on märkinud, et seda tuleb esitada „kirglikult ja suure tundega”. Saksa pianist ja Beethoveni loomingu nimekas interpreteerija Wilhelm Kempff on tituleerinud *Adagio* „kõige suurejoonelisemaks monoloogiks, mille Beethoven eales on kirjutanud”. Helilooja polüfooniamesterlikkuse šedööver – fuugavormis finaali – on oma kontrapunktiliste võtete kasutamise julguse, vabaduse ja uudsuse poolest võrreldav ehk vaid Beethoveni „Suure fuugaga” keelpillikvartetile op. 133.

„Hammerklavier” ilmus trükkis 1819. aastal kirjastuselt Artaria pühendusega Austria ertshertsog Rudolphi – Beethoveni kõige ustavamale patroonile.

Evelin Kõrvits

Lauri Väinmaa on kõrgelt hinnatud nii pianisti, pedagoogi kui ka muusikaelu korraldajana. Tema repertuaari kuulub muusika barokist kaasajani ning selle keskmes on peaaegu kogu Beethoveni klaverilooming – ta on esitanud kontserditsükklitena helilooja 32 sonaati ja 5 klaverikontserti. Väinmaa on ka silmapaistev kaasaegse muusika interpret. Tema repertuaaris on kogu Uue Viini koolkonna, Alfred Schnittke ja Arvo Pärdi klaverilooming ning ta on Ligeti etüüdide ja Boulezi teise klaverisonaadi esmaesitaja Eestis. Väinmaa on toonud esiettekandele ka eesti heliloojate Eino Tambergi, Jaan Räätsa, Toivo Tulevi, Urmas Sisaski, Peeter Vähi, Mari Vihmandi ja Ülo Kriguli teoseid.

Lauri Väinmaa on plaadistanud 4 CD-d firmale Warner Brothers, millel kõlavad Tubina, Sumera ja Lemba klaverikontserdid koostöös ERSOga ning eesti heliloojate looming sooloklaverile. Ta on salvestanud nii sooloteoseid kui ka kammermuusikat ka teistele firmadele ning mitmetele raadiojaamadele, mille hulgas võiks esile tõsta Pärdi kogutud klaveriteoste salvestuse BBCle. Lauri Väinmaa on esinenud Suurbritannias, Jaapanis, Hiinas, Saksamaal, Hollandis, Rootsis, Soomes ja mujal. Ta on teinud koostööd Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Hollandi, Läti ja Soome Raadio sümfooniaorkestrite ja teiste orkestritega. Koostööpartnerite hulgas on olnud dirigendid Eri Klas, Arvo Volmer, Andrei Boreiko ja Nikolai Aleksejev. Alates 2001. aastast mängib Lauri Väinmaa klaveriduos koos Piret Väinmaaga.

Lauri Väinmaa õpetab Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning annab pidevalt meistrikursusi erinevates maades. Aastatel 2001–2010 oli ta paralleelselt klaveriosakonna juhataja Tampere Ammattikorkeakoulus Soomes. Ta on rahvusvahelise festivali KLAVER asutaja ja oli selle kunstiline juht aastatel 1998–2016. Aastal 2022 korraldas Lauri Väinmaa festivali „Urmas Sisask 60“, kus kõlas helilooja kogu monumentaalne klaveritsükkel „Tähistaeva tsükkel“. Kaheksast kontserdist koosnenud festivalil esinesid peale Väinmaa ka teised pianistid Eestist ja Jaapanist.

Aastatel 2023–2024 on Lauri Väinmaa astunud soolokontsertidega üles Tartus, Tallinnas, Jõhvis, Rakveres ja teistes Eesti linnades. Ta on andnud ka hulgaliselt duokontserte Soome linnades koos soome tšellisti Lauri Voipioga. Viimased esinemised on olnud soolokontsert Urmas Sisaski loomingust Nõo kirikus oktoobris 2024 ja Jüri Reinvere teose „Kommimeistrite jutud“ esitus festivalil „Virmalised“ 11. novembril 2024 Tallinnas EMTA suures saalis.

Lauri Väinmaa on lõpetanud Moskva Riikliku Konservatooriumi Mihhail Pletnjovi ja Lev Vlassenko klaveriklassis ning õppinud Londoni Kuninglikus Muusikaakadeemias Christopher Eltoni käe all ja Tallinna Riiklikus Konservatooriumis Bruno Luki juhendamisel. Ta on kolmanda Eesti pianistide konkursi ja Minski rahvusvahelise pianistide konkursi võitja. Samuti on ta pälvinud eripreemiad Šoti rahvusvahelisel konkursil ja William Kapelli nimelisel rahvusvahelisel konkursil USAs.

„Musica Aeterna“ on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) kontsertide sari, mis toob publiku ette nii klaveri- kui ka kammermuusikaõhtuid. Sarja keskmes on kõrgetasemelised ja mitmekülgsed kontserdikavad EMTA tunnustatud õppejõudude ja väljapaistvate külalisesinejate esituses, pakkudes kuulajatele unustamatuid muusikaelamusi.

OOTAME KUULAMA

K 14.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Klaveriõhtu

Marko Martin (klaver)

Kavas Schubert, Liszt

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

105

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasaalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia

instagram.com/emta_ee

Palume lülitada mobiiltelefon hääletule režiimile.

Kontserdi salvestamine ja pildistamine ilma korraldaja loata
ei ole lubatud.

